



DRŽAVNE POTPORE

dr. sc. Jelena Čuveljak

Kontrola – AZTN – KOMISIJA

Načelno zabranjene

Iznimno dopuštena – uz prethodno odobrenje

Ako nema odobrenja = zabranjena potpora

Zabranjene potpore – obavezan povrat

Korisnik nelegalne potpore – stečaj bez mogućnosti opstanka

Ovlast sudova



Pravo tržišnog natjecanja EZ obuhvaća:

- 1. PRAVO TRŽIŠNOG NATJECANJA U ŠIREM SMISLU
 - a) državne potpore - članak 107. UEZ
 - b) pitanje liberalizacije u posebnim djelatnostima (uređenim djelatnostima) i djelatnostima u kojima postoje državni monopoli trgovinske naravi,
 - c) tržišno natjecanje u užem smislu.
- 2. PRAVO TRŽIŠNOG NATJECANJA U UŽEM SMISLU - čini skup pravila kojima se uređuju tri imenovana oblika narušavanja tržišnog natjecanja tj. sporazume poduzetnika čiji je cilj ili posljedica narušavanje tržišnog natjecanja zatim zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu te koncentracije poduzetnika.



Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju

- čl. 69.

1. Stranke pridaju važnost usklađivanju postojećega hrvatskoga zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice. Hrvatska će nastojati osigurati postupno usklađivanje postojećih zakona i budućega zakonodavstva s **pravnom stečevinom Zajednice (acquis)**.

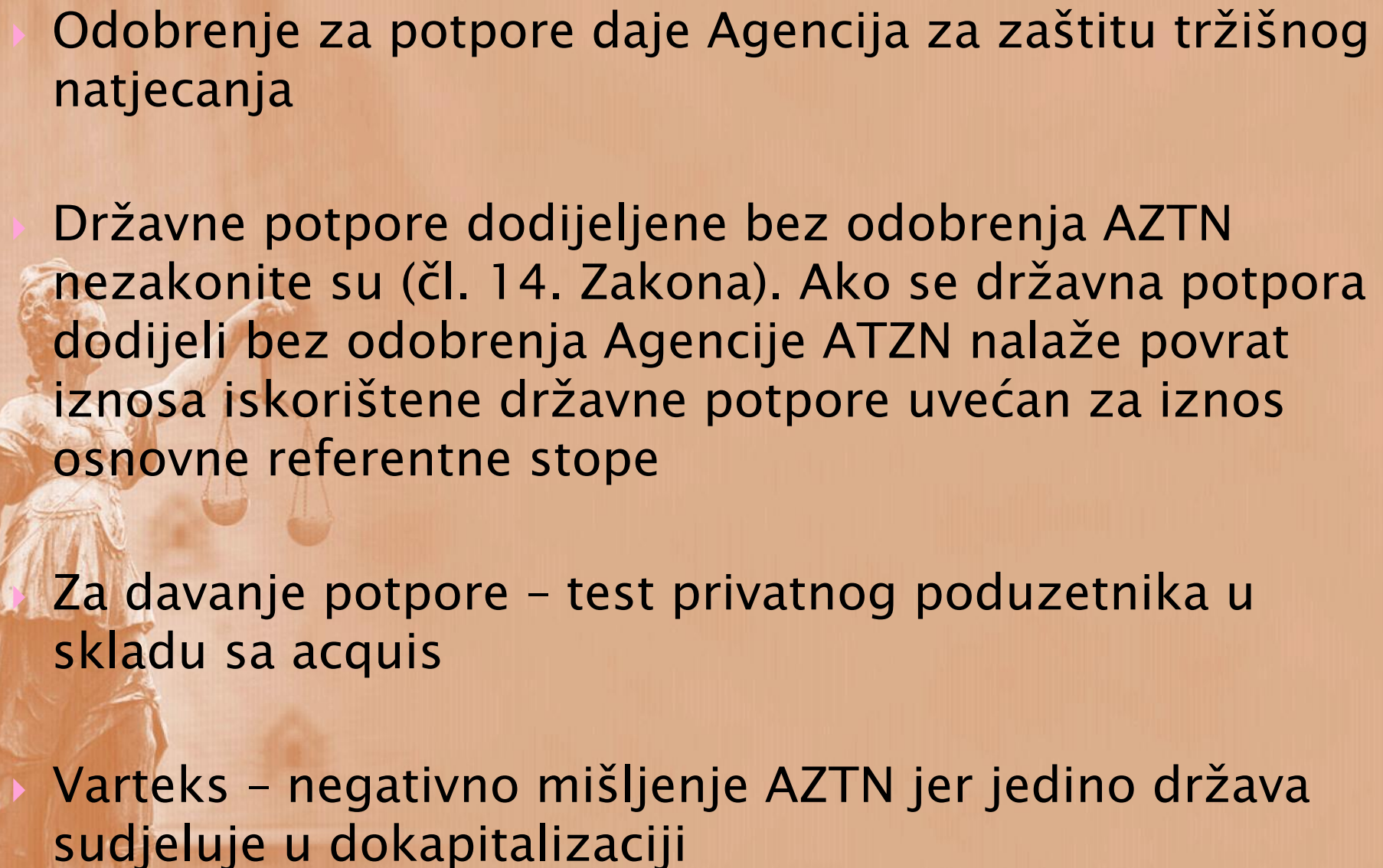
- čl. 70.

▶ Sljedeće je nespojivo s ispravnom primjenom Sporazuma u mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između Zajednice i Hrvatske:

(iii) svaka državna potpora koja narušava ili prijeti narušavanjem tržišnoga natjecanja davanjem prednosti nekim poduzetnicima ili nekim proizvodima.

Zakon o državnim potporama, Narodne novine 140/2005, 49/2011


- Davatelji državne potpore - Republika Hrvatska putem ovlaštenih pravnih osoba i središnjih tijela državne uprave, jedinice lokalne samouprave, jedinice područne (regionalne) samouprave te svaka pravna osoba koja dodjeljuje ili upravlja državnim potporama.
- Korisnici državne potpore - pravne i fizičke osobe koje, obavljajući gospodarsku djelatnost, sudjeluju u prometu roba i usluga, a koriste neki od oblika državne potpore.
- Državne potpore - svi su stvarni i potencijalni rashodi ili umanjeni prihodi države dodijeljeni od davatelja državne potpore koji narušavaju ili bi mogli narušiti tržišno natjecanje davanjem prednosti na tržištu korisniku državne potpore, bez obzira na oblik državne potpore, u mjeri u kojoj to može utjecati na ispunjenje međunarodno preuzetih obveza Republike Hrvatske

- 
- ▶ Odobrenje za potpore daje Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja
 - ▶ Državne potpore dodijeljene bez odobrenja AZTN nezakonite su (čl. 14. Zakona). Ako se državna potpora dodijeli bez odobrenja Agencije ATZN nalaže povrat iznosa iskorištene državne potpore uvećan za iznos osnovne referentne stope
 - ▶ Za davanje potpore – test privatnog poduzetnika u skladu sa *acquis*
 - ▶ Varteks – negativno mišljenje AZTN jer jedino država sudjeluje u dokapitalizaciji

LISABONSKI UGOVOR

- Sustav pravila državnih potpora EZ čine:
 - pravila i kriteriji iz primjene članka 107, 108 i 109 UEZ;
 - relevantne uredbe i direktive;
 - upute, smjernice i priopćenja Europske komisije (Tzv. soft law)
 - sudska praksa Europskih sudova.
- Kontrolu državnih potpora u EZ provodi Europska komisija

U pravu EZ se državnom potporom smatra svaka prednost koju je u bilo kojem obliku nacionalno tijelo javne vlasti selektivno dodijelilo nekom poduzetniku

- 
- A faint, orange-tinted background image of a classical statue of Lady Justice, holding scales of justice and a sword, positioned on the left side of the slide.
- zabranjeno dodjeljivati državne potpora
 - pod određenim uvjetima dodjela državne potpore može biti dopuštena
 - Potpore se mogu dodijeliti tek ako prijedlog ili program potpore **unaprijed odobri Europska komisija.**
 - Moguća dodjela državnih potpora koje će se, s obzirom na specifičnost politika čiji se ciljevi kroz te potpore nastoje ostvariti, smatrati sukladnima s odredbama UEZ. U tu svrhu razvijen je cijeli niz iznimaka od primjene opće zabrane (http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html)

- **Instrumenti dodjele državnih potpora**

1. Subvencije

2. Porezna izuzeća, oprost poreznog duga i doprinosa

3. Udjeli u temeljnom kapitalu

4. Povoljniji krediti

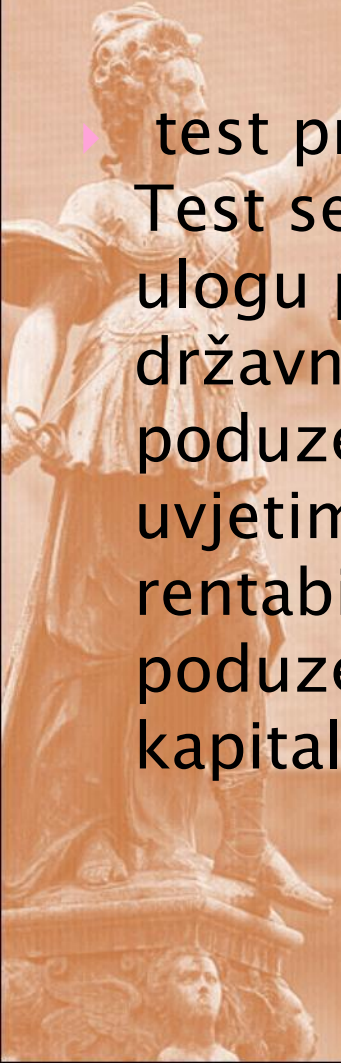
5. Porezni dug

6. Državna jamstva

- Potpore male vrijednosti (de minimis potpore) - potpora dodijeljena pojedinom poduzetniku kroz razdoblje od tri godine, ako ukupni dodijeljeni iznos ne prelazi 200.000 eura (transport – 100.000,00 eura)

Kriteriji za utvrđivanje postojanja državne potpore

- ▶ stvoreni su kroz dugogodišnju praksu Europskog suda i upravnu praksu Europske komisije
- ▶ test privatnog ulagatelja (engl. private investor test). Test se provodi tako da se državu hipotetično stavlja u ulogu privatnog ulagatelja. U tom će se slučaju raditi o državnoj potpori ako se testom utvrdi da privatni poduzetnik u tom trenutku, pod jednakim (normalnim) uvjetima na tržištu, imajući na umu informacije o rentabilnosti ulaganja i predvidivi razvitak poduzetnika–korisnika, ne bi bio spreman uložiti isti kapital u toga poduzetnika.



Određena državna mjera smatrat će se državnom potporom ako kumulativno ispunjava sljedeće uvjete:

1) *ako je riječ o prednosti koja je u bilo kojem obliku dodijeljena transferom državnih sredstava države članice ili kroz državna sredstva* - državom će se smatrati ne samo javna tijela već i privatna tijela koja je država ovlastila da distribuiraju ili upravljaju potporom (Air France v. Commission Case 358/94, [1996] ECR II-2109).

2) *ako je riječ ekonomskoj prednosti dodijeljenoj jednom ili više poduzetnika* - poduzetnik je primio sredstva koja ne bi mogao ostvariti u svom redovnom poslovanju - Steenkolenmijnen v. High Authority Case 30/59, [1961] ECR 1 – davanje logističke i tehničke pomoći

3) *ako postoji selektivnost* u dodjeli državnih sredstava u smislu da prednost uživa samo određeni poduzetnik ili proizvod - Commission v. Italy Case 203/82, [1983] ECR 2525 potporom je proglašena opća mjera plaćanja doprinosa za osiguranje bolovanja koja je odredila da je dio doprinosa kojeg plaća država veći za žene nego muškarce – selektivna mjera jer daje ekonomsku prednost onim industrijama u kojima radi više žena

4) *ako može imati učinak na tržišno natjecanje i trgovinu između država članica EZ*- treba tumačiti veoma ekstenzivno pa će se smatrati da postoji učinak kada dodijeljena potpora učvrsti tržišni položaj jednog poduzetnika u usporedbi s njegovim konkurentom u međudržavnoj trgovini.

Dopuštene državne potpore

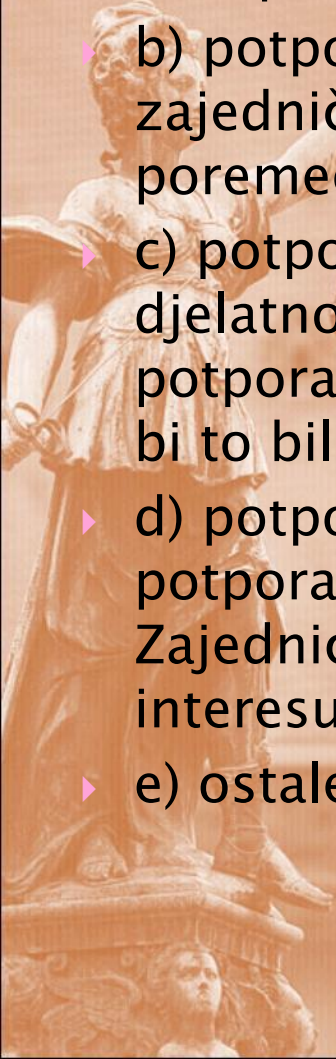
Dvije skupine izuzeća državnih potpora kojima se temeljni promiču ciljevi EZ

1) automatska izuzeća;

- potpore socijalne naravi koje su daju pojedinim potrošačima, pod uvjetom da nema diskriminacije u pogledu porijekla tih proizvoda – German Catalytic converter case;
- potpore za otklanjanje štete počinjene prirodnim nepogodama ili izvanrednim događajima;
- potpore namijenjene gospodarstvu određenih područja Savezne Republike Njemačke na koje je utjecala podjela Njemačke, u mjeri u kojoj je ta potpora potrebna za kompenziranje gospodarskih slabosti uzrokovanih podjelom.

▶ 2) diskrecijska izuzeća -

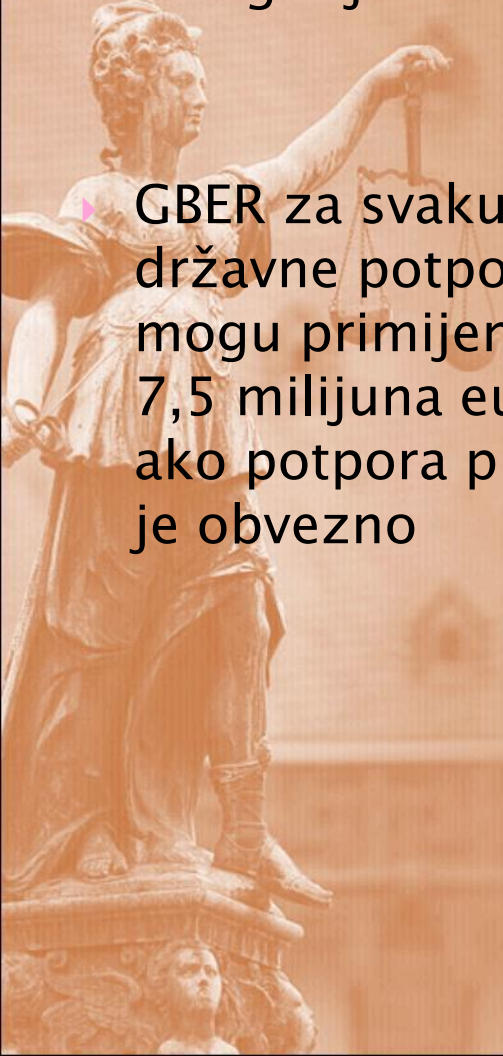
- ▶ a) potpora za promicanje gospodarskog razvoja na područjima na kojima je životni standard izuzetno loš ili na kojima postoji velika nezaposlenost;
- ▶ b) potpora za promicanje izvršenja važnog projekta od zajedničkog europskog interesa ili za rješavanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu neke države članice;
- ▶ c) potpora za olakšavanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja, ako takva potpora ne utječe negativno na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu;
- ▶ d) potpora za promicanje kulture i očuvanje baštine, ako takva potpora ne utječe na trgovinske uvjete i tržišno natjecanje u Zajednici u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu;
- ▶ e) ostale takve kategorije potpora utvrđene odlukom Vijeća.



Opća pravila za skupna izuzeća državnih potpora

- ▶ Uredba kojom utvrđuje opća pravila za skupna izuzeća određenih kategorija državnih potpora

- ▶ GBER za svaku pojedinu kategoriju propisuje maksimalni iznos državne potpore na koji se pravila o izuzeću od prijave Komisiji mogu primijeniti (maksimalni iznos potpore za zaštitu okoliša je 7,5 milijuna eura, za industrijska istraživanja 20 milijuna eura), a ako potpora prelazi tak iznos onda je podnošenje prijave Komisiji je obvezno



KONTROLA DRŽAVNIH POTPORA

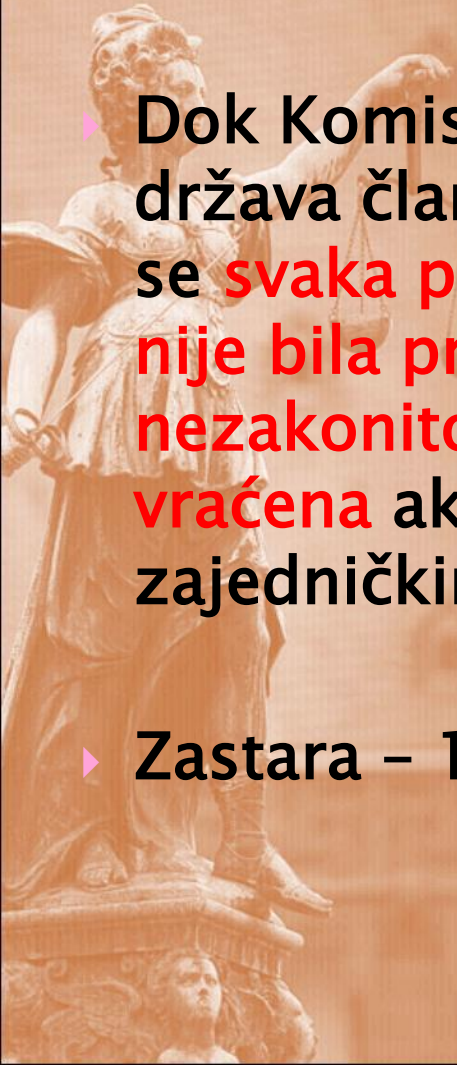
- ▶ Države članice moraju sve namjeravane državne potpore Komisiji prijaviti još u fazi planiranja (osim male vrijednosti). Prijavi podliježu kako sve nove mjere državnih potpora tako i svaka promjena postojećih mjera državnih potpora
- ▶ Ocjena dopuštenosti ovisi o kriterijima po sektorima industrije
- ▶ **Formalni istražni postupak** – sumnje oko spojivosti prijavljene mjere sa zajedničkim tržištem
- ▶ Nakon detaljne istrage te eventualnih izmjena plana za potpore – odluka Komisije

KONTROLA DRŽAVNIH POTPORA

- ▶ *Standstill* klauzula

- ▶ Dok Komisija svojom odlukom ne okonča postupak, država članica ne smije provesti predložene mjere, jer se **svaka potpora koju je država članica dodijelila a da nije bila prijavljena i odobrena od Komisijom, smatra nezakonitom i morat će, pod određenim uvjetima, biti vraćena** ako Komisija utvrdi da je nespojiva sa zajedničkim tržištem

- ▶ Zastara – 10 godina



OVLASTI NACIONALNIH SUDOVA

- Commission notice on the enforcement of State aid law by national courts OJ C 85, 9.4.2009, p. 1–22 - Obavijest Komisije o provedbi prava državnih potpora od strane nacionalnih sudova.
- sudjelovanje svih nacionalnih sudova neovisno o vrstu postupka koja je dozvoljena u pravu države članice




Tužbeni zahtjevi postavljeni pred nacionalne sudove mogu sadržavati:

- ▶ zabranu isplate nezakonite potpore
- ▶ povrat nezakonite potpore
- ▶ povrat kamata od nezakonite potpore od dana dobivanja potpore do dana vraćanja
- ▶ naknadu štete trećoj zainteresiranoj osobi protiv države koja je tu potporu dodijelila
- ▶ naknadu štete treće zainteresirane osobe protiv korisnika nezakonite potpore
- ▶ privremene mjere prije dodjele potpore kojima se zabranjuje isplata nezakonite državne potpore

Podrška Europske komisije nacionalnim sudovima

Podrška Komisije može imati dva oblika:

- 
- A faint, sepia-toned image of a statue of Lady Justice, holding scales of justice, is visible on the left side of the slide.
1. Nacionalni sudovi mogu zatražiti od Komisije dostavu relevantnih podataka kojima raspolaže
 - u pravilu su ti podatci vezani uz postupke u tijeku
 - Komisija mora odgovoriti u roku mjesec dana

2. Nacionalni sud može pitati Komisiju za mišljenje koje se tiče primjene prava državnih potpora

- da li se određena mjera može smatrati državnom potporom, zatim kako u konkretnom slučaju izračunati visinu potpore potom da li određena potpora potpada pod pravila o izuzećima odnosno da li se trebalo tražiti odobrenje Komisije i dr.
- Rok Komisiji - 4 mjeseca
- Mišljenje ne obvezuje nacionalni sud
- Sud može postaviti i prethodno pitanje

ODLUKE U SLUČAJEVIMA „PRIJELAZNOG PERIODA“

Frucona Košice

– dogovor o isplati 35% duga u okviru stečajnog postupka koji je započeo prije ulaska u EU a završen nakon ulaska u EU u 7. mj. 2004.

- ▶ 2006. Europska komisija je zaključila da je riječ o nelegalnoj potpori
- ▶ princip pažljivog privatnog vjerovnika – Slovačko porezno tijelo je trebalo procijeniti koja mu je opcija bolja za povrat nenaplaćenog poreza odnosno da li postići dogovor za djelomični povrat poreza ili pokrenuti stečajni postupak nad tvrtkom
- ▶ Sud pravde – Prilikom donošenja odluke o tome što je bolje na privatnog vjerovnika treba uzeti u obzir i duljinu trajanja stečajnog postupka

Kremikovtzi

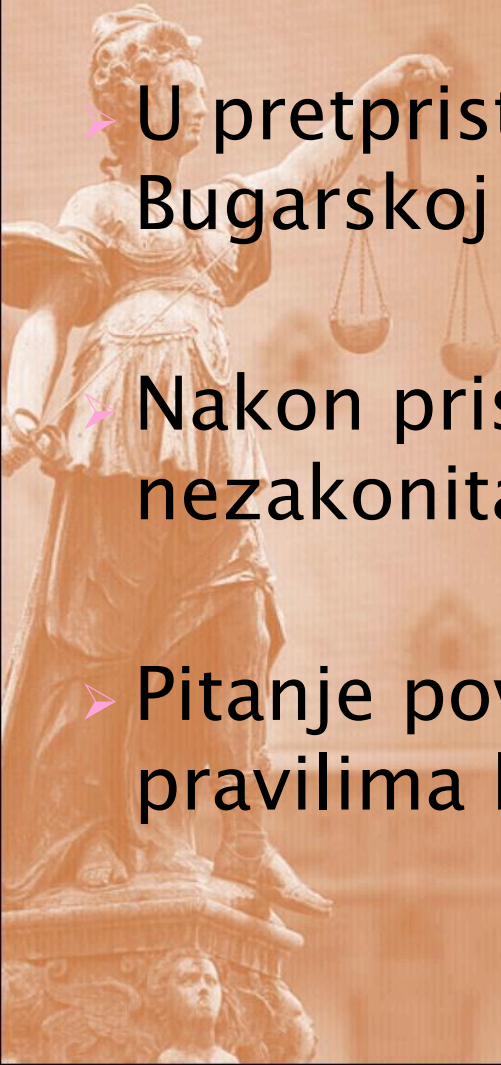
– državna tvrtka za proizvodnju čelika

➤ Prethodno pitanje – Bugarska

➤ U pretpristupnim pregovorima je odobreno Bugarskoj davanje potpore

➤ Nakon pristupa je nad tvrtkom otvoren stečaj – nezakonita potpora

➤ Pitanje povrata potpore se procjenjuje prema pravilima koja su vrijedila prije pristupa EU



Kremikovtzi – Prethodno pitanje – Bugarska

– državna tvrtka za proizvodnju čelika

- U pretpristupnim pregovorima je odobreno Bugarskoj davanje potpore – nakon pristupa otvoren stečaj – nezakonita potpora
- Pitanje povrata potpore se procjenjuje prema pravilima koja su vrijedila prije pristupa EU

➤ Poljska brodogradilišta

- Komisija nije nadležna procjenjivati potpore dodijeljene prije ulaska u EU
- Komisija je nadležna da djeluje u pogledu potpora odobrenih nakon pristupa u EU – i kada su planovi restrukturiranja započeli prije ulaska u EU
- pomoć Poljske vlasti je sukladan sa EU pravilima ako postoje i detaljni planovi izdržljivog industrijskog restrukturiranja a ne samo smanjivanja duga i poboljšanja likvidnosti



HVALA NA POZORNOSTI!